

<i>Sygn. akt</i>	<i>III AUa 1124/12</i>
------------------	------------------------

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **14 lutego 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Urszula Kocyłowska (spr.)
	Sędziowie:	SSA Marta Pańczyk-Kujawska SSA Roman Skrzypek
	Protokolant	st.sekr.sądowy M. Piekielek

po rozpoznaniu w dniu **14 lutego 2013 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **Z. W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o świadczenie przedemerytalne

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **3 lipca 2012 r.** sygn. akt **IV U 11/12**

I z m i e n i a zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z 21 października 2010r., w ten sposób że przyznaje wnioskodawcy Z. W. prawo do świadczenia przedemerytalnego

od 28 września 2010r.,

II z a s ą d z a od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. na rzecz wnioskodawcy Z. W. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. decyzją z dnia 21 października 2010 roku odmówił wnioskodawcy Z. W. prawa do świadczenia przedemerytalnego wskazując, że z wymaganych ustawą 40 lat okresów składkowych i nieskładkowych, udowodnił on jedynie 36 lat i 15 dni takich okresów. Organ rentowy zakwestionował możliwość uwzględnienia do stażu ubezpieczenia dowodzonego przez wnioskodawcę okresu zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w K. od dnia 1 lutego 1979 roku do dnia 31 grudnia 1982 roku, wskazując że nie przedstawił on dowodu potwierdzającego ilość faktycznie przepracowanych dni w tym okresie.

W odwołaniu od wymienionej decyzji wnioskodawca Z. W. wniósł o jej zmianę, po uprzednim zaliczeniu spornego okresu zatrudnienia.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o oddalenie odwołania podtrzymując swoje stanowisko zaprezentowane w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie wyrokiem z dnia 12 października 2011 roku oddalił odwołanie wnioskodawcy.

Sąd pierwszej instancji ustalił, iż składając wniosek o świadczenie przedemerytalne Z. W. przedstawił dokumenty zatrudnieniowe, w tym na wykazanie spornego okresu zaświadczenie wystawione w dniu 20 sierpnia 2010 roku przez (...) Związek Spółdzielni Produkcji Rolnej w R. na podstawie akt osobowych, karty zarobkowej oraz list płac po zlikwidowanej Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w K., z którego wynika zatrudnienie wnioskodawcy na stanowisku traktorzysty-brygadzysty w spornym okresie przy jednoczesnej informacji o braku możliwości wystawienia zaświadczenia z wykazem przepracowanych przez niego dni jako członka spółdzielni. Ponadto, wnioskodawca przedstawił świadectwo pracy wystawione przez Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną w K. potwierdzająca zatrudnienie w okresie od dnia 1 lutego 1979 roku do dnia 31 grudnia 1982 roku na stanowisku asystenta kierownika produkcji, a w ostatnim okresie jako traktorzysty-brygadzysty z wielkością uzyskiwanego wynagrodzenia według V kategorii wynagradzania.

Sąd Okręgowy ustalił ponadto, iż wnioskodawca był członkiem spółdzielni zatrudniającej także pracowników. Pracował w pełnym wymiarze czasu pracy otrzymując wynagrodzenie według dniówek obrachunkowych. Wartość dniówki była określana uchwałą walnego zgromadzenia i kształtowała się różnie w poszczególnych latach, przy czym w roku 1979 nie prowadzono ewidencji dniówek. W celu określenia ilości faktycznie przepracowanych przez wnioskodawcę w spornym okresie dniówek Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu prawa spółdzielczego. Biegły po przeanalizowaniu udostępnionych akt ustalił, iż lata 1981 – 1982 kwalifikują się w pełni do zaliczenia jako okresy zatrudnienia wnioskodawcy, gdyż spełniał on wymaganą ilość przepracowanych dni tj. 20 po 8 godzin dziennie. Odnosząc się do roku 1980 biegły zaznaczył, iż do zaliczenia kwalifikuje się jedynie okres 11 miesięcy i 4,56 dnia. Sąd podzielił opinię biegłego uznając ją za w pełni wiarygodną, pomijając zarzuty pełnomocnika wnioskodawcy sformułowane wobec jej treści, i na jej podstawie przyjął, że do stażu emerytalnego wnioskodawcy ze spornego okresu uwzględnieniu podlega jedynie okres 2 lat, 11 miesięcy i 4,56 dni jako okresu wykazanych dniówek obrachunkowych. Po doliczeniu tego okresu do już uznanego przez organ rentowy staż emerytalny wnioskodawcy wynosi łącznie 39 lat 11 miesięcy i 15 dni okresów składkowych i nieskładkowych, nie przenosi więc czterdziestu lat, co z kolei uniemożliwia ustalenie na rzecz wnioskodawcy prawa do świadczenia przedemerytalnego. Jako podstawę prawną orzeczenia Sąd pierwszej instancji wskazał przepis art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, a dalej art. 477¹⁴ §1 kpc.

W rozpoznaniu apelacji wnioskodawcy wywiedzionej od powyższego orzeczenia Sąd Apelacyjny w Rzeszowie orzeczeniem z dnia 28 grudnia 2011 r. (sygn. III AUa 738/11) uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, uznając wydane rozstrzygnięcie za przedwczesne i

nie poprzedzone rzetelnymi ustaleniami okoliczności spornych pomiędzy stronami. W uzasadnieniu wydanego orzeczenia Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, iż sporny w sprawie jest nie tylko okres zatrudnienia wnioskodawcy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w K. od dnia 1 lutego 1979 roku do dnia 31 grudnia 1982 roku ale także, co najmniej okres mieszczący się pomiędzy dniem 9 kwietnia 1977 roku a 30 kwietnia 1977 roku, który to okres został przez organ rentowy pominięty przy obliczeniu łącznie uwzględnionego stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy. Zaznaczył, że okres ten jest o tyle istotny, że zaliczenie w całości spornego okresu trwającego od dnia 1 lutego 1979 roku do dnia 31 grudnia 1982 roku tj. łącznie w najbardziej korzystnym dla wnioskodawcy rozstrzygnięciu 3 lat i 11 miesięcy pozwala na uzyskanie jedynie 39 lat, 11 miesięcy i 15 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Odnosząc się do ustaleń Sądu Okręgowego dotyczących zatrudnienia wnioskodawcy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w K. przyjął, że ich dokonanie w całości na podstawie opinii biegłego rodzi pewne wątpliwości, bowiem znaczna część danych branych przez biegłego pod uwagę została uzyskana z treści zaświadczeń, a nie dokumentacji stanowiącej ich źródło. Biegły wydając opinię winien zaś korzystać z dokumentacji źródłowej, a nie tylko przetworzonej przez osobę trzecią w formie wystawionych zaświadczeń. Ponadto, w ocenie Sądu nie sposób wykluczyć, że analiza dokumentacji źródłowej mogłaby pozwolić na uzyskanie dodatkowych informacji mogących się przysłużyć samej treści opinii. Zaznaczył, że dane wskazywane przez świadka mogą być weryfikowane po uprzednim uzyskaniu dokumentacji źródłowej tj. tekstów uchwał walnego zgromadzenia, czy też ustalanych centralnie wartości, którymi kierowało się walne zgromadzenie. Dopiero zaś tak dokonane ustalenia winny stać się przedmiotem wyliczeń biegłego. Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny zalecił, aby w ponownym postępowaniu Sąd pierwszej instancji, po pierwsze, ustali wszelkie okoliczności sporne pomiędzy stronami, a następnie przeprowadził postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia wszystkich spornych okresów, w tym aby w zakresie zatrudnienia wnioskodawcy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w K. ponowił dowód z przesłuchania świadka wskazującego wartości dniówki wnioskodawcy ustalając źródło tej wiedzy świadka, a następnie dokonał weryfikacji uzyskanych informacji w sposób poprzednio wskazany jak i w oparciu o opinię uzupełniającą biegłego wydaną na podstawie dokumentów i dowodów źródłowych. W podstawie prawnej wydanego orzeczenia Sąd Apelacyjny wskazał art. 386 § 4 kpc.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 3 lipca 2012 r. ponownie oddalił odwołanie wnioskodawcy.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy ustalił, że spornym między stronami jest zarówno okres pracy wnioskodawcy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Krasnym od 1 lutego 1979 r. do 31 grudnia 1982 r. jak również okres jego pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 9 kwietnia 1977 r. do 30 kwietnia 1977 r.

Czyniąc ustalenia w zakresie zatrudnienia wnioskodawcy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w K. w okresie od 1 lutego 1979 r. do 31 grudnia 1982 r. Sąd Okręgowy, po uzupełnieniu materiału dowodowego, zgodnie ze wskazaniami Sądu Apelacyjnego, ustalił na podstawie dowodu z opinii biegłego (opinii uzupełniającej), przy uwzględnieniu wartości dniówek obrachunkowych wskazanych przez świadka Z. K., że w całym tym okresie wnioskodawca przepracował wymaganą liczbę godzin, uprawniająca do zaliczenia tego okresu tj. 3 lat 10 miesięcy i 30 dni do stażu jego pracy. Nie uznał natomiast za udowodniony dowodzonego przez wnioskodawcę okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 9 kwietnia 1977 r. do 30 kwietnia 1977 r. wskazując, że ani wyjaśnienia złożone przez wnioskodawcę, ani też zeznania świadków, nie dają podstawy do przyjęcia, że w tym okresie wnioskodawca wykonywał pracę w gospodarstwie rolnym w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie. Tym samym uznał, że wnioskodawca wykazał jedynie łącznie okres ubezpieczenia wynoszący 39 lat 11 miesięcy i 15 dni i nie spełnia on warunku przyznania prawa do dochodzonego świadczenia, bowiem nadal nie udowodnił czterdziestoletniego stażu emerytalnego wymaganego ustawą o świadczeniach przedemerytalnych. Wydane orzeczenie oparł na treści art. 477¹⁴§1 kpc.

W wywiedzionej od powyższego orzeczenia apelacji wnioskodawca zarzucił naruszenie przez Sąd pierwszej instancji art. 233 § 1 kpc i dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie, w konsekwencji której Sąd ten ustalił, że nie spełnia on warunku posiadania czterdziestoletniego okresu zatrudnienia uprawniającego do emerytury. W uzasadnieniu apelujący, nie kwestionując ustaleń Sądu w zakresie jego pracy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej, naprowadził, iż z zeznań świadków jednoznacznie wynika - wbrew ustaleniom Sądu Okręgowego,

iż w spornym okresie od 9 kwietnia 1977 r. do 30 kwietnia 1977 r., po odbyciu służby wojskowej, pracował on w gospodarstwie rolnym rodziców w dowodzonym wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie. Zaznaczył nadto, że wbrew zgłoszonej przez niego tezie dowodowej zawartej we wniosku z dnia 21 lutego 2012 r. został przesłuchany przez Sąd na okoliczność pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w niespornym okresie od 14 września 1969 r. do 31 sierpnia 1974 r.

W konkluzji apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez przyznanie na jego rzecz prawa do świadczenia przedemerytalnego, ewentualnie uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji oraz o zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy jest uzasadniona i skutkuje wydaniem orzeczenia reformatoryjnego.

Przypomnieć należy, że spornym w sprawie pozostawało, czy wnioskodawca Z. W. legitymuje się wymaganym ustawą czterdziestoletnim okresem ubezpieczenia uprawniającym do emerytury, który to warunek ustawodawca stawia osobom ubiegającym się, na podstawie przepisów ustawy z dnia 30.04.2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych, o prawo do świadczenia przedemerytalnego. Zgodnie z art. 2 ust. 2 wskazanej ustawy, za okres uprawniający do emerytury uważa się okres ustalony zgodnie z przepisami art. 5 - 9, art. 10 ust. 1 i art. 11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227). Stosując ten przepis organ emerytalno-rentowy obowiązany jest uwzględnić przy ustalaniu wymiaru okresu uprawniającego do emerytury nie tylko okresy zatrudnienia, pobierania zasiłku dla bezrobotnych i zasiłku chorobowego, ale także z mocy art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia (art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Zauważyć przyjdzie, iż regulacja zawarta w ustawie emerytalno – rentowej wprost nie stawia wymagań jakie należy spełniać w zakresie warunków pracy w gospodarstwie rolnym, aby okres takiej pracy mógł być zaliczony do stażu pracy. Powołana regulacja nie wyznacza rozmiaru świadczonej pracy, której dobowy wymiar uprawniałby do potraktowania jej jako omawianej pracy w gospodarstwie rolnym, podczas gdy np. art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach do uwzględnienia okresów pracy przed dniem 15 listopada 1991 r. wymaga, aby praca wykonywana była w wymiarze co najmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy. Sąd Najwyższego w licznych orzecznictwie dotyczących tej problematyki (w tym wydanym w uprzednio obowiązującym stanie prawnym, które w tym zakresie zachowało aktualność) wskazał jako przesłankę zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, a przed objęciem ubezpieczeniem społecznym, ten właśnie wymiar pracy - przekraczający 4 godziny dziennie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.02.1997 r., II UKN 96/96 OSNAPiUS 1997, nr 23, poz. 473; z dnia 7.11.1997 r., II UKN 318/97, OSNAPiUS 1998, nr 16, poz. 491; z dnia 13.11.1998 r., II UKN 299/98, OSNAPiUS 1999, nr 24, poz. 799; z dnia 9.11.1999 r., II UKN 190/99, OSNAPiUS 2001, nr 4, poz. 122, czy wyrok z dnia 10.05.2000, II UKN 535/99). Powyższe stanowisko – powszechnie akceptowane przez sądy orzekające, tutejszy Sąd w pełni podziela. Nawiązując do powyższego stwierdzić zatem należy, że jeżeli praca w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczona była przed dniem 1.01.1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, to przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się ten okres.

Przypomnienie powyższej kwestii było o tyle istotne, że w rozpoznawanej sprawie na etapie postępowania apelacyjnego spornym pozostawał jedynie dowodzony przez wnioskodawcę okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 9 do 30 kwietnia 1977 r. Odnosząc się do zakwestionowanych przez apelującego ustaleń Sądu Okręgowego dotyczących tego okresu stwierdzić należy, iż ustalenia te były przedwczesne. Zasadnie bowiem apelujący podnosi, iż na tę okoliczność nie został przez Sąd Okręgowy przesłuchany.

Uzupełniając postępowanie dowodowe w powyższym zakresie Sąd Apelacyjny przeprowadził dowód z przesłuchania wnioskodawcy na okoliczność ustalenia, czy w okresie od 9 kwietnia do 30 kwietnia 1977 r. wnioskodawca wykonywał pracę w gospodarstwie rolnym w wymiarze co najmniej czterech godzin dziennie.

Na podstawie jego zeznań, uznając je za wiarygodne tutejszy Sąd ustalił, iż w spornym okresie, po zakończeniu służby wojskowej, a przed podjęciem zatrudnienia, wnioskodawca powrócił do domu rodzinnego. W tym czasie gospodarstwo rolne jego rodziców liczyło ok 4 ha. W gospodarstwie tym hodowane były krowy, koń, świnie i kury. W spornym okresie wnioskodawca wykonywał prace porządkowe w sadzie, prace pielęgnacyjne łąk, siał oziminy oraz wykonywał obrządek zwierząt, które to obowiązki wykonywał codziennie przez około 8 godzin. Powyższe ustalenie pozwalało na zaliczenie spornego okresu pracy w gospodarstwie rolnym do stażu emerytalnego wnioskodawcy, a dalej przyjęcie, że spełnił on ustawowe warunki nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego, w szczególności, że wykazał czterdziestoletni staż emerytalny.

W świetle powyższych ustaleń Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżone orzeczenie Sądu pierwszej instancji oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 21 października 2010 r. i przyznał na rzecz Z. W. prawo do świadczenia przedemerytalnego począwszy od 28 września 2012 r. tj. od dnia następnego po dniu złożenia przez niego wniosku w tej sprawie.

Orzekając o kosztach Sąd Apelacyjny kierował się brzmieniem art. 98 § 1 kpc oraz §12 ust. 2, §13 ust. 1 pkt 2 i §2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U Nr 163, poz. 1348 ze zmianami).